

AVALIK PÖÖRDUMINE

Eesti kiirabireform peab põhinema tõenditel, läbipaistvusel ja riigikaitselistel vajadustel

Eesti Kiirabi Liit pöördub avalikkuse, otsustajate, tervishoiuvaldkonna partnerite ning Vabariigi Valitsuse poole seoses 2028. aastaks kavandatavate muudatustega Eesti kiirabisüsteemis.

Kavandatavad muudatused näevad muu hulgas ette arstibrigaadide arvu vähendamist, arstibrigaadide ümberkujundamist arstlikeks toetusüksusteks, kaheliikmeliste kiirabibrigaadide laialdasemat kasutuselevõttu ning mitmes piirkonnas ööpäevase kiirabivalmiduse vähendamist. Nende muudatuste mõju ulatub kaugemale üle tavapärase töökorralduse küsimuste. Tegemist on otsustega, mis võivad mõjutada patsientide ellujäämist, tervisetulemusi, piirkondlikku turvalisust, tervishoiusüsteemi toimepidevust ning Eesti kriisivalmidust.

Eesti Kiirabi Liit peab äärmiselt murettekitavaks asjaolu, et vaatamata korduvatele viidetele olemasolevatele analüüsidele, modelleerimistele ja mõjuhindamistele ei ole nende otsuste aluseks olevad andmed, meetodika ega tulemused olnud kiirabiteenuse osutajatele ja erialaorganisatsioonidele sisuliselt kättesaadavad. Seetõttu on Eesti Kiirabi Liit esitanud Sotsiaalministeeriumile, Terviseametile ja Tervisekassale põhjalikud teabenõuded, et saada ülevaade reformi aluseks olevatest arvutustest, simulatsioonidest, riskianalüüsist ja otsustusprotsessist.

Kaitseväge hinnangut tuleb võtta tõsiselt

Eriti tõsiseks muudab olukorra asjaolu, et Kaitseväge peaarsti sõnul ei olnud planeeritavale reformile enne 2026. aasta septembrit küsitud Kaitseväge hinnangut riigikaitselikes vaates. Samuti märgib Kaitseväge peaarsti koostatud hinnang, et Sotsiaalministeerium ei olnud Kaitsevägele edastanud reformi mõjusid käsitlevaid analüüse, matemaatilisi mudeleid ega sõjamängude tulemusi.

Kaitseväge hinnang on selge: kavandatav reform võib kriisi- ja sõjaolukorras vähendada kiirabisüsteemi võimekust ja toimepidevust. Kaitseväge rõhutab, et kolmeliikmelised kiirabibrigaadid tagavad olulise personalireservi, mida on võimalik kasutada olukorras, kus osa töötajaid kriisi tõttu töölt eemale jääb või langeb välja haigestumise, vigastuste või läbipõlemise tõttu. Kaheliikmeliste brigaadide süsteemis selline reserv puudub. Kaitseväge hinnangul vähendab see kiirabi säilenõtkust ning raskendab võimekuse säilitamist pikaajalises kriisi- või sõjaolukorras.

Rahvusvahelised teadusuuringud viitavad samuti sellele, et kiirabibrigaadi suurus mõjutab nii töö efektiivsust kui ka patsientide ravitulemusi. Avaldatud uuringutes on leitud, et kaheliikmelised meeskonnad võivad teatud kriitilistes olukordades vajada täiendavat abi või kulutada patsiendi käsitlemisele oluliselt rohkem aega. Mitmes uuringus on suuremate meeskondade kasutamine seostunud paremate ravitulemustega haiglavälise südameseiskuse korral. Need tulemused väärivad põhjalikku arvesse võtmist enne Eestis pöördumatute süsteemsete muudatuste tegemist.

Regionaalne turvalisus ei tohi nõrgeneda

Lisaks puudutab reform olulisel määral regionaalset turvalisust. Eesti Kiirabi Liit on juhtinud tähelepanu sellele, et paljudes maakondades on haiglad ja teeninduspiirkonnad üksteisest kaugel. Kui öiseid brigaade vähendatakse või suletakse, võib ühe väljakutse teenindamine jätta suure piirkonna pikaks ajaks ilma kohapealse kiirabikatteta. Sellises olukorras pikeneb

vältimatult reageerimisaeg järgmistele eluohtlikele sündmustele ja väheneb süsteemi võimekus teenindada samaaegseid väljakutseid.

Eesti Kiirabi Liit ei ole reformide ega arengute vastu. Vastupidi, kiirabisüsteemi tuleb pidevalt arendada ja kaasajastada. Kuid nii suure mõjuga muudatusi ei ole võimalik põhjendada üksnes teoreetiliste mudelite, prognooside või eelarveliste eesmärkidega. Enne lõplike otsuste tegemist peavad olema avalikult ja sõltumatult hinnatud nende mõju patsiendiohutusele, ravikvaliteedile, kiirabi kättesaadavusele, töötajate töökoormusele, süsteemi toimepidevusele ning riigikaitsele valmisolekule.

Eesti Kiirabi Liit kutsub Sotsiaalministeeriumi, Terviseametit ja Tervisekassat üles:

- 1. Avalikustama kiirabireformi aluseks olevad analüüsid, mudelid, simulatsioonid ja mõjuhindamised.**
- 2. Viima läbi sõltumatu eksperthinnangu reformi aluseks olevatele modelleerimistulemustele.**
- 3. Korraldama enne kaheliikmeliste brigaadide laialdast kasutuselevõttu kontrollitud pilootprojekti ning avaldama selle tulemused.**
- 4. Hindama reformi mõju riigikaitsele, kriisivalmidusele ja elutähtsa teenuse toimepidevusele.**
- 5. Kaasama otsustusprotsessi kiirabiteenuse osutajad, erialaseltsid, töötajate esindajad ning piirkondlikud partnerid.**
- 6. Loobuma lõplike otsuste tegemisest enne, kui nende ohutus ja põhjendatus on läbipaistvalt tõendatud.**

Kiirabi ei ole pelgalt tervishoiuteenus. Kiirabi on Eesti inimeste turvatunne, tervishoiusüsteemi esimene lüli ning osa riigi kriisivalmidusest ja julgeolekust. Sellest tulenevalt peavad muudatused olema läbimõeldud, teaduspõhised, avalikud ja põhjendatud.

Eesti Kiirabi Liit ootab, et enne Eesti kiirabisüsteemi ümberkujundamist antakse ühiskonnale veenvad vastused küsimustele, millele seni ei ole vastatud.

Eesti Kiirabi Liit

Juhatus

01. oktoober 2026